

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

"Slogom rastu male stvari, a mesloga sve pokvaru" Nas. Posl.

Predplata s poštarskom stoj 2 for., a u seljaku samo 1 for. za cijelu godinu. Razmerno 1 for., a u seljaku 50 novč. za pol godinu. Izvan Carnevinu više poštarnica. Gdje se nijedno naznajmo 8 seljakah te su voljni, da im list saljemo svim uključno pod jednim zavojem i imenom, davać ćemo za 10 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku Narodnu. Ime, prezime i naslovu Poštu valja jasno označiti! Komu List nedodaje na vreme, neka to javi odpravnici u otvorenom plamu, za koje se neplaća nikakva poštarna, napisav izvana Reklamaciju. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO
nalazi se

Tip. F. Hals, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

POREČKI SABOR.

Naš pokrajinski sabor, koji se još otvorio 23. prosloga, svršio je svoje djelovanje 7. ovoga mjeseca. Narod zastupan u saboru po svojih zastupnicima imao bi čim prije da sazna, što se tamo radi i razpravlja, da čita svaku, koja se još u sabornici na boljak naroda izrekla. Mi se u Istri nemamo povaliti brzinom, kojom se saborski izvještaji objelodajuju, nakon šest dana u izjednici donaša jedini »Osservatore« izvadici iz mogućega izvadka saborskog rada u pojedinjim sjednicama nekada znade narod, što se tamo radi! Žašto se neskrbi, da se rad saborski odmah obširno nepriobči? Mjesecih će pako trebat dok bude do tiskan štetografski izvještaj, dočim se to drugde u dva dana ovrši!

Nije dakle naša krivnja, što danas nedonašamo obširnija izvještaja o porečkom saboru, nastojat ćemo postupice naše čitatelje obavjestiti.

Sponzorili smo u poslednjem broju, kako se je sabor otvorio te da su se izabrala tri odbora, kojim su bili poslovi na predsjedničku razpravu povjereni. U trećoj sjednici obdržanoj dne 27. augusta upravo je zastupnik Dr. Constantini i drugovi sledoće interpelaciju na vladinoga zastupnika:

1. »Jeli je poznato carskoj vlasti malo korektno pouzdanje njeckoj profesarash državne pažinske gimnazije u smjeru političko-narodnom, uslijed česa nemalo triji moralnost i zapt učenikah, glas zavoda i socijalne okolnosti zemlje?

2. Ako su c. k. vlasti poznato napomenuti abnormalne okolnosti, koje se nedaju sdržati sa odgojiteljskim zvanijem profesora, jeli je ona voljna poduzeti shodne mјere, da ona gimnazija nebude više pozorišta sažaljenja vrednih izgradnih, ogrijšća političkih strastih med učenicima i nesloge med gradjanima te da joj se povrati onaj glas, koji je neobhodno potrobit za njezin moralni napredak.

Prešav na dnevni red prihvatio je sabor u drugom i trećem čitanju bez razprave i promjene sledoće zakonske osnove:

a) uvedenje stalnih neodvisnih zemaljskih i občinskih pristojbah (tasse) kod prodaje i porabe žestotih pića i pive na malo.

b) uvedenje službenih nametaka na teret občina iz platlu dugovah prava privatnoga podvrženih eksekuciji;

c) sačuvanje divljacine na mjesto zemaljskoga zakona od 14. Februara 1876 i sledoćega zakona od 8. Februara 1879.

U drugoj točki odobreni su bez razprave na predlog finansijskoga odbora:

- a) potrošni računi zemaljske školske zaklade za god. 1879 i 1880;
- b) potrošak zaklada bratovščinah za god. 1880.
- c) računi zaklade »Urbarialni zaostaci za razteretiti zemljište i »zaklada i tudi novci za god. 1880.
- d) potrošak za god. 1880 i proračun za god. 1882 o mikovinskoj zakladi zemaljskih činovnikah.
- e) potrošak god. 1879 iz zemaljske i god. 1880 iz razteretne zaklade.

Gornjom interpelacijom pokazao se je Dr. Constantini u pravom svojem sjetu. Nemožu pojmiti, kako bi se mogao u Pazinu odgojiti hrvatski mladić u hrvatskom duhu! Baci krivnju na vredne i požrtvovne profesore naše krv, odjeler jih i spašena će biti duša tvoja! Tko je taj Constantini? Došao je s Klobučarićem iz Rovinju, da si u hrvatskom Pazinu potraži kruha, gdje je rovni promicatelj talijanačevak. Njegov sluh je uvredjen kad čuje, da Hrvat u svom domu hrvatski govori; priekim okom gleda kritičku sviesnih mladih Hrvata, koji ljube svoj rod i dom, na putu su mu profesori, koji pripadaju neatalijanskoj narodnosti te nastoje, da naša mladež nepadne u ruke odpadnike. Poznata su vitezka djela pazinskih Talijanah osobito u vremenu izborih, naši ljudi bili su i blatom napuđani a neznajući kako bi i nadalje svoj grijev na naše ljudi izbjeli dozivljuju u pomoć »pluvanje i hrkanje« kad dodaju u blizinu kojega našeg vrednoga čovjeka! Liepi dokaz fino kulturne! Njeki mladić pokušao je tu sreću i pred jednim častnikom, nu bit će ga ovaj bolje podučio. Njekoju naš profesor trpio je njeho vriome te tobož neuctljive uvrijeđe, nu napokon ostavi ga strpljivost te se porečka sa g. Perinellom c. k. kotarskim komesarom, ovaj tužio profesora u Rovinju; tamošnji sudbeni stol predu pako tu stvar c. k. kotarskomu sudn u Pazinu. Lukavi Constantini požurio se, da o toj stvari upita vladu, kakve će korake poduzeti, jer se je mogao nadati, da će to učiniti naši zastupnici. Neznamo još posveru točno kako je obrazložio gornju interpelaciju nego čujemo, da je u crnoj boji opisan pažinske Hrvate tobož da med hrvatski narod šire hrvatsku da uzneniraju mirov stanovniku Pazina. A i »Naša Sloga« nije kod njega dobro prošla! Spomenuo joj nije dodušno imenu nu gorko se tužeći o njekojoj novini, koja mu vodu muti te čije kumstvo i svrha da mu je poznata, cilja odvišo jasno na naš list. Drago nam je, što Constantini poznaje kumstvo našega glasila, kumstvo mu je »istarški hrvatski narod«, a još nam milije, što znade za našu svrhu i iskreno domoljub-

bje, ljubav do vjere, vladara i omiljenoga jezika, osvješćivanje naroda, da se upozna tko i što je, borba za materijalni duševni njegov napredak, naobraćenje, ljubav do bližnjega, sve su to avojsvra, koja su nam neprekidno pred očima. Netražimo da se istarski Talijani hrvato al nam je sveta dužnost, da bđimo nad Hrvati, čijih nepovoljno stanje u mnogom je slučaju na korist Talijanom. Hrvati smo u svojoj domovini, nije daleko vriome, kad vam se bude hrvatski jezik i u blizini orio. Naše političko osvobođenje nedopušća nam, da izbrajamo, što vaši »monitori« misle i pišu, kakove težnje i ciljeve imate pred očima, mi ljubimo odviši svoj narod i dom a da se drugomu narodu rugamo.

Talijanstvo je u pogibiji! Novidoli lava, gdje se tuži na mirno janje? Tko buni? Neizvraćajte pred narodom stvar. Jesu li naši profesori naveli ona dva nosretna djaka, da učine ono, rad češa su bili odtjerani? Jesu li naši profesori, što su nagovarali mladež, da nose njekakvo cvjeće? Jesu li naši profesori nagovarali djake da plešu u Pazinu poznato plesovo i marče? Jesu li naši profesori nagovarali mladež, da nabacuju blatom vredne svećenike? Jesu li naši profesori savjetovali povjerenoj jimi mladeži, da pljuvaju pred poštenimi ljudmi? Jesu li naši profesori kogu nagovarali, da idu u Karoju? Naši učitelji vrše svoju dužnost i pokazuju mladeži, kako se imaju oplemeniti, svakako uče svoje učenike, da valja štovati svačiju narodnost.

Žašto nisu naši zastupnici upitali takodjer vlastu radi onih nesramnih napadanja u Pazinu? Mi jih dobro pozajemo ali što ćeš narode, kad nas je malo u svojem domu! Polag zadnjega popisa pučanstva, gdje se je sve gonilo u talijanski tabor, što znade progovoriti dve talijanske riječi, nas imo ipak u Istri 160.000, a tako nazvanih Talijanah 112.000. Porečki sabor imade 30 zastupnika i 3 biskupa. Občinski ili kmetski kotari biraju 12 zastupnika, gradići 11, veloposjednici 5, trgovacka komora u Rovinju 2. Dakle sami se ljeti imaju jih pravo izabrati 12. A koliko je naših ljudi tamo? Još nedostaju broja, koliko je prstah na jednoj ruci! Za interpelaciju zahtjeva se po kucnom redu da je podpisana od 5 zastupnika a kad tamo naših je samo četiri! Vidiš narode, posledica jo, da zastupnici birani u Hrvata tako govorile o tvom narodu, osvesti se narod, pa biraj svoje ljudi, koji ljubo tebo, tvoj narod, vjeru, tvoj jezik, koji poznajvu tvoje nevolje pak se što takva neće više dogadjati.

Plama se šalju platjene poštarine. Vlasti, dopisi i drugi spisi stampaju se li u cijelosti ili u izvadku, naime prava svjedoci vrijednosti i čimeli ovoga lista. Nepodjeleni, se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i članci autorske stvari nemaju mjesto u ovom Listu. Prihobena se plama isključivo po 15 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redaka stoje 60 novč. a svaki redak novč. 15 novčići; ili u sljedeju oplovjanju po što se pogode oglasnik i odpravnici. Dopisi se novčići. Uredničtvu i odpravnici, osim izvanrednih slučajeva, nedopisuju, nego putam svoje Listinice.

Sabor se je zatvorio a vlasta nije dala nikakva odgovora na interpelaciju Constantinovu, i tim se u saboru nije više govorilo. Ministarstvo je pako odgovorilo na drugu interpelaciju Constantina glede talijanskoga jezika na pažinskoj gimnaziji. Obligatan će bit za Hrvato hrvatski, za Talijano talijanski jezik kroz cijelu gimnaziju. Više o tom drugi put.

DOPISI.

iz sv. Petra u Šumi na 23 Augusta 1881.

Dvanajsta je godina što čitam dičnu »Našu Slogu« nu nisam još našao na kakav dopis iz ove občine.

Neugodno nas je dirnulo 21. pr. mjeseca kad dodjeljeno sv. misi te ugledasmo hrpu seljaka, gdje čitaju dva na zidu prilepljena oglasa, koja vam šaljemo, gosp. uredniče, da se i vi uvjerite a prosmo, da jih tiskate u budućem broju vašega cijenjenoga lista nek se znade kako se postupa s hrvatskim narodom i što rade kod nas šarenjac.

Opazit ćete u prvom oglasu br. 495 zabilježenu čast Vetrinare i znači stakleničar i dalje multa, hrvatski globi forinti 25—50 vrh globe jošče aresto o carcerato da 1 mese a 6 e da 6 mesi a un anno, ovo razumjeno da osim globe predstoji i kazan zatvora ili tamnica od 1 mjeseca do 6 i do jedne godine! A čemu ovaj strah, koji zakon poznaje oblast »stakleničara«? Drugoje nezna nitko od nas tumačiti smisao toga oglasa, svatko se podsmjehava a i neki gospodin inžinir iz Pulja, koji radi zdravlja stanuje ovđe sa svojom obitelju, pročitav taj oglas reč »non capisco nulla«. Kako će onda seljak razumjeti takve spise? Da su talijanski pisani razumio bi jih možda tko, nu u šarenjačkom jeziku tko će da jih razumije?

I podpis togog vetrinare »stakleničara« je nije onaj, što su ga rabili njegovi roditelji »Kerstan« već ga je on preinacio u »Cristan« odkrad se je odjenuo gospodskim plaštem! Niti drugoga oglasa nerazumijemo. »Perito Agrimensore«, »Perito« je vjerojat nu druge riječi nemožemo razumačiti. Nevjerujemo da bi mogla kotarska oblast imenovati za procijentelja osobu, koja nije nikada obavljala točak posao niti videla kako težak radi na polju kod sunčane žegje, ili su mu se dale ove časti radi toga, što su jedini u cijeloj občini mrzi na hrvatski jezik i što si glavu pokriva šarenjačkim klobukom ili kapom?

I navedenoga jasno se razabrat može, da mogu jedino šarenjac postignuti kod občinskih i kotarskih oblastih kakvu čest i zaslugu i negledeći dali je vješt pojemu poslu ili ne!

A mi Hrvati strpljivo podnašamo svakojake uvrede polag poslovice »Tuci i bij ga a nedaj mu plakat«, nu kako nam u Boga tvrde vjere prestat će jednom i to naše tlačenje pak će se znati, što smo mi Hrvati!

Spomenuti nam je, da imademo vrednoga učitelja g. Dobrilovića, koji se ja za ovo kratko vrieme svojega boravka kod nas svim priljubio, već dio djece čita već dobro. »Našu Slogu« te si možete pomisliti, kakvu radost je u selju čitavo ovdašnji roditelji kad jim djeca štrogod u našem milozvučnom jeziku čitaju, kad jim djeca »carevku« kod svečanih misa pjevaju, kao što na 10 maja i 18 augusta na rodjen dan Nj. veličanstva cara i kralja Franjo Josipa I.

Zelimo da naš vredni učitelj užtraje na svom putu a mi mu od srđa hvalimo na njegovom trudu i naporu!

Jedan seljak.

Prostor lista nam nedopušta, da priobčimo gor napomenuta dva oglasa, koji su valjda pisani u novom šarenjačkom jeziku. Hrvatskom narodu nije da pišu hrvatski, talijanski neznaju pak onda sliči, da se nezmisao piše i ljudom na crkveni jezik. Imali bi občinari tražiti od občinsko kao i kotarske oblasti, da se hrvatskim občinam hrvatski piše.

Ego prizetak protoga oglasa: Avviso. N. 403. 1. Coll dichetra della Rappresentanza comunale colla seduta di data 23 Giugno 1881 in antignano stato Notato li sig. Francesco Cristian col Nome Vetrinario o Visitatore di animali e carni mazzolati (ristorante nježna čita se dalje) et impastato Gluramente sanitario dell'I. R. capitano distrettuale di Pisino i. t. d. Poželak drugoga oglasa: Avviso. 1. col presente dichetra Vene Nominato il perito agrimensoro col dichetra di data il 14 Giugno 1880 fo Glurato Si avverte che tutto Si Misura alla Nova Sistema cui pure La Terra Istandi si Misura ametrico cui pure Si avverte all' populo di S. Pietro Itd.

Citatje i divita se!

Uredničko.

Iz Punta na Krku, 8 rujna 1881.

Porečki sabor odiclio je, kako se glas prouio, podobčinu Dubašnicu od občine krčke tako, da će odsada Dubašnici sačinjavati za sebe posebnu občinu — jer se valjda naša vilađa neće touni opirati. Ovom prigodom, gdje se dosadanja občina započima ciepati vredno je, da se malko obazriemo na dosadanje diešovanje našeg občinskog zastupstva, da vidimo vrši li isto zadaču koju sije predpostavilo, a ako ne, koji su tomu uzroci al kako bi se dalo tomu doskočiti.

Za vriome občinskih izborah bilo je po novinam dosta pisanija — nuda sve pak občalo se, da će se omogućivati

malo po malo razcijeponje občine, da će

sa hrvatskom jeziku dati u uredu ono injesto koje ga po pravu ide, to naravski da će se promicati dobrostanje puka.

Za razkomadjanje občine učinilo se je malo ili ništa, a za kojegod mjesto odiciljenje posve se je onemogućilo.

Znamo n. pr. da je skorom razdieljenju na putu stalo slabo finansijsko stanje podobčinah, to je stoga svatko pametan očekivao, da će zastupstvo prije svega razložno povećati dohodek pojedinih podobčinah, da uzmognu isto podneste one

troškove, koje su uzko sklopane sa samosvojnom občinom; — nu dohodci se gdjegod bezrazložno snizili, to se tako onemogućilo odiciljenje za ista mesta.

Što je pakao naša Junta (koja je sa saborom istovjetna) na umu imala kad je određivala odiciljenje Dubašnice, ona koja se za stalno nebi rada okupljati sa ustrojenjem hrvatske občine, nemže se znati: nu pametni ljudi drže, da je junta svrha stezati hrvatstvo t. j. računajući na ona tri četiri dotepeanca, ona po gotovo misli, da će u Dubašnici i nadalje šarenjačto evasti; u Krku pakao hćedo dati šarenjakom više oduska, jer im se broj neprijateljih umanjuje. Česti-

tajuć Dubašnici na odiciljenju, mi se zauviano nadamo, da će ona svjetna si svoje dužnosti u laž ucerati Juntingu namjere; ostale pak podobčine neće se zastrasti ničijih manevrah tim manje ne, ako ih bude négdanja drugarica svojim primjerom bodrila na obrambu narodnih prava!

Odmah iza kako je današnje zastupstvo preuzeo ravnanje občine, odlučilo je da se imo dopisivati sa podobčinama u hrvatskom jeziku. To se još bilje i dogodilo dva ili tri puta, nu kašnje se opet poprimilo talijansko dopisivanje, bez svake punovlasti sa strane zastupstva. Opaziv taj nerad, jedan zastupnik podnesao je, bit će tomu 10 mjeseca, u javnoj sjednici pismeni prosvjed proti takvom neovršivanju zaključaka občinskih sjednica — kamo je pak taj prosvjed pac, gdje leži i dali će kada doći na dnevni red, toga se nezna, a bojim se, da se neće nikad ni znati. Zna se, da onaj koji ima vezane ruke, nemože raditi: a naš Vam jo glavar, premda u ostalom pošten i vredan čovjek, trgovčić pun, kako kažu, trgovackog srba — te će sada svatko uvidjeti u kojem genu zec leži. Još jednu. Kad se radilo o popisivanju puka, poslalo je občinskog tujnika u mestno dnevničko po občini ovršavati rečeni popis, pa kako mi se sa vjerodostojne strane kazalo, imalo bi biti polag otog popisa u našoj občini preko dve trećine Talijanah, gdje svatko znade, da ih ima tok gladnih u gradu nešto preko hiljade.

Kako je zastupstvo vršilo svoje obvezanje za promicanje puškog dobrostanja dosta nam budi spomenuti posao sa Prnjibom, poslanstvo glasovitog Susse u istom poslu itd. a to sve na teret jednog kmeta, ni kriva ni dužna. Ovdje nepitamo tko je zabaširov stvar, to tko je u obče skrivio, — to jedino konstajtujemo, da su kmetovi nedužni bili odjedjeni, a da krivac ili više njih mirno spavaju. Rečenica je, da tko buru sije, nevrimo žanjo — a to bi moglo brzo doći, jer svaki griešnik treba da so spokori, nu ponajprije onaj koji se je ogriješio na trudnoj koži nevinu kmeta.

Ovo je valjalo spomenuti, da budo na ravnjanju onim na koje to spada, te koji znadu što im je uraditi za spasiti svoju i zastupničku čast. Mi ćemo u ostalom i nadalje budnim okom pratiti diešovanje naših zastupnika, te gdje bude od potrebe mi ćemo i u javnosti budući ikakvih obzirah klaštriti njihova nedjela.

U Buzetu, 4. Rujna 1881.

Predprošle godine strašna ljetina! Lani potukla tuča skoro cieli taj nesretni kotar! A ove godine obča velika suša a negdje i tuča i poplava. Da je u istini toli nesretna ova buzešćina obče je poznato. Nije čudo dakle ako je ona razmjerno nekoliko zaostala u izplaćivanju Štibre. Žalostno je to, nu još žalostnije je, što su naše c. k. oblasti na nečuvani način iztjerivale porez. Čujo sam! Koparski kapetan delegirao je za taj posao osobitu osobu, g. Bonne.

Vrstnjega junaka za taj posao nije mogao izabrati. On jo tako živo i žiljavo svoj povjereni mu posao obavljao, da bi po svojoj revnosti i sposobnosti morao za kratko postati velikim činovnikom. Uzmite samo ovogodišnje brojeve »Osservatore Triestino«, i osvjeđočit ćete se kolikim se je nevoljnim posjednikom zemlja pod buhanj metnula. A što se iz te novine ne može saznati, da čujemo. U onoj dobi najvećega glada, kad polje dovukuje radnik: Hoćeš li da ti plodim, obradjivaj me, gospo. Bonne videć da za nepokretna imanja nitko nemari, rubio je mršave volove gladnim

soljkom. Oh koli je bilo žalostno vidi nevoljno seljake gdje svaki božji dan napravični košom sena 3—4 ure da-leko dolaze krmiti svoje blago, i... plakati! Koliko dangube, straha, škode, troški! Biednici želeć svoje volove od-kupiti moradžahu se zadužiti kod lihvara (usurajo). Mnogi u toj sticsi za uza-mljiven 20 f. mora plaćati 2 f. mje-sečnih obrestih, što iznosi 120 po 100! —

Njeki Korva iz Črnice donese na račun svog poreznog duga 28 f. — Bog zna kolikom mukom sakupljenih — a kad tamo nehtje ih g. Bonne primiti. Što će tužni, da čini? Jedan dan hoda pod noge pak hajd u Kopar, da se kod ka-pitanata potuži. Tuj mu g. Kovrlica, porezni nadzornik napiše privatno pismo: za g. Bonae, da uzme onih 28 f. na račun, Korvi gladnomu, žđnomu, trudno-mu neda se odmah u Buzet, nego po prijatelju pošlo c. k. blagajniku i list i novac. Nehtje Bonne primiti novce veleć da to mora sam Korva osobno predati. Sutra dan ovo ti samoga Korve pred g. Bonne-a.

Otrese se taj gospodin na seljaku, oštro ga pokara pak si uzdrži za troške 4-29. Na upit Korvin odgovori: »U Kopar si išo, češ mi ga platit.« I zaista, dne 19. Aprila ov. g. donese Korva 27 for. na račun duga od 30 f. običav da će do malo danah doplatiti i ostale 3. f. Devet danah kašnje (28; Aprila) dodju pred Korvinu kuću jedan ekse-kutor i c. k. oružnici. Našli Korvu gdje plug spremi na oranje. Zaplenio mu vola to ga odvedu u Buzet to mu bje povraćen kad je izplatio još ono 3 f. i 1.50 f. za troškove, vrhu kojih nije nit redovite namire dobio! — To su posve istiniti dogodjaji, koje smo pri-pravni pred svakim dokazati! Nu hvala Bogu i c. k. Ravnatoljstvu financije, 25. dan proš. mj. bio je zadnji za g. Bonne u Buzetu. Dobili su ga Koprani. Čestitamo jim! Saželjimo mu sretan put sva-kuda, samo ne onud, kud se k nam ide. — Oh da je znati otčinskomu srdeu našega dobrog Cesara, kako neki c. k. činovnici postupaju s jednim seljakom, neznam što bi rekao! Da mu je znati naši siromaštvo za stalno bi dao izbri-sati jedan dio zaostalog poreza. Nikudu so bo neće iztjerati nego na Bonneov način. Nu tad bi bolje da se svu u Bosnu sele, a da zapuste mačinu zem-ļju nesmiljenom očuhom. — Naš glavar g. Clarici video je kako su sve dogadja občinaram al nečušmo da se je na do-tičnom mjestu barem proti nezakonitomu to načinu iztjerivanja poreza zauzeo. Da je sazvao, kô što nije cielih sedam mje-seci, občinskih sjednicu, bili bi ga na te korake prisilili razboriti seljaci za-stupnici. Reći će nam: bez koristi. — Neka. Svoju dužnost si ovršio!

Jurina i Franina.

Ju. Franci si bil ovih dan knde s'kući?

Fr. A sam va Hrvaskem.

Ju. Si ča videl al ēul lepoga i dobrega?

Fr. Za pravo ti reč, san videl sačesa malo.

Ju. Si bil puno dan tamo?

Fr. A ne ja, zač mi ni nekako pravo bilo, tako se nekako tamo težko diše, da bi čovek misli sad će se na zadušiti.

Ju. A ča bi to reč, ter ni već one silne teplini!

Fr. Namor ni, ali svakako težko je sad tamo.

Ju. A zač, bože moj, ča morda poradi izbori?

Fr. A bač ja! Vatek govore da su diele zato,

tu volju naroda va prilike izreč, nepusti ti ni mislet svojin glavun kamo pak govorit i delat kako bi čovek otel.

Ju. Si bil morda i va Bakre?

Fr. Al prvo bi se bil sprti domisli lego da ču ono videt i čut, ča se tamo vidi i čuje. —

Ju. A ča to?

Fr. Neki suhi mlki meštar, nebore, na onoj nautike, ki je pred jeno devet let vavek va. »Hrvatsku pisal i drugi ljudi ježutli nazival, da j' sada obernal banderu pak da govorit i dela proti nekemu Staremu, koga je jedanput štimal kako sveca.

Ju. Valjda se je ta Stari promenil od onput.

Fr. A ni Stari ne, nego mladi, ki j' onput bil samo meštar od normalskeh, a danas je od nautki, pak bi vajada tel još ča više postat, al pak ni na svojen mestu, pa se boji da mu nebi obštit podpisati. — Bože moj ča ti čovek nedožive!

Ju. Tužni siromah nomill!

Ju. Frane! si kada bil va Crese al va Lošinje?

Fr. Ebel što puti.

Ju. Dunke reci mi malo, dragi ti, kako se tamo govorit?

Fr. Kako se govorit? Kako i pulli nas, hrvaski.

Ju. Hrvaski! Tako eaj ono rekala neki dan jedan deputat de Parance, da va Lošinje nebi hrvaski razumeli, zač da tamo go-vore srbsko-dalmatinski jezik.

Fr. Kega jezero prazi? Ča to govoris Jure? Al misliš morda da j' mane do šali kako i tebe?

Ju. Ne Salin se ja ne. To ti je Frane prava gola Istina.

Fr. Tako da deputat vajada ni nezna kade je ni Lošinj ni Cres?

Ju. Ča? nezna, govoris? Zna boja lego ja i ti, zač već toliko vremena tamo biva i... zapoveda.

Fr. Oho! Tako mora bit siguro gluš kako, bimo mi rekli, jedan kalun, zač drugačio bi bili moral čut kako govorile oni kem zapoveda. — Ča j' to dunke morda kakov kapitan od mora?

Ju. Je po moju puru, kapitan od kraja, al bimo mi rekli da cirkula olti kotara.

Fr. Ja... dragi moj Jure, kada jedan kotarski kapitan tako govorit, onput li ja neznam ča reč, lego da j' on Vološčak, ki vavek predika, da on voloski govorit a ne hrvaski, celi filozof, i da vaja, da mu mi još baretu sokrijemo, zač po pravice, takove humbi aliti bedastoči on ni još nikad rekala.

Putne crtice iz Istrije.

Obzora počeo je u broju 200 Stampati »Putne crtice iz Istrije« od D. Hircu. —

Kad se taj putopis i nebi ticao naše liepe Istre, vredno bi bilo, da naše čitatelje nanj upozorimo i upoznamo ih po mogućnosti sa nježnim i živim načinom opisivanja, kojim se gosp. Hiric toliko odlikuje.

Prostor nam lista nedopušta, da pretiskamo cieli taj putopis; ta se zato ograničujemo za sada na sami početak i opis Voloskoga kojim počinje najro-mantičniji dio iztočne Istre, a čitatelji moći će već iz toga uviditi koliko zanimiv mora da bude taj putopis u cie-lostii. —

Ovom nam je prilikom jedno spo-menuti, što se najme imena »Voloskoga« tiče. — Obično tko god što o Voloskom piše nazivlje ga »Volovsko«, dočim ga niti sami njegovi stanovnici a niti okoličani tako nezovu. — Moguće je, da je to ime postalo, kako prof. Trdina, tvrdi, od toga, što su se u prijašnje doba, ondje gdje danas Volosko leži, volovi, na svom putu u Istru ili iz Istre, zaustavljali i odpočivali ali nam se ipak ne nevjerojatnim činim, jer znamo, da ondje nije u starije doba bilo niti kakva puta niti je položaj sam takav, da bi se marvja na njem odmarati mogla. Volosko

bo leži na strmini, niti je u blizini kakva livada niti je žive vode, što bi se na sličnom stajalištu svakako tražiti moralu. S druge strane pak znamo, da su najstariji stanovnici Voloskoga uvjek bili ribari ili mornari a za volovo se oni nikada brinuli nisu. — Pak, ako se kad i zvalo tako, danas se više nezove, jer jedan rođadi blagoglasja onaj »v izpustio; čemu ga dakle opet upletati kad ga već narod nepozna i neće? Zovimo i pišimo ga dakle onako kako ga puk zove a pustimo i etimologiju i volove. Sad evo vam putopisa:

Bilo je 6 i pol kad smo iz Šume izašli u Volosko zagledali.

More se duboko zagrizzlo, otelo žestoku liticu i stvorilo liepu lučicu, u kojoj se ljujaju brodice i barčice. Dva su tra otisla u more, okitiv se pustim smiljem, miloduhom bresinom, bodljastim ružzim i grimiznim klinčićima i ostalim milijencima južne flore. Uz zatonč proteglo se liepo bieko Volosko, a na jednom i drugom krilu nasadio se po jedan dvorac braće Minaka, dočim su se nad gradcem uzdigli tvrdi vrapneni vrhovi, togoli, to sumami zelenicama obrasli, iz kojih se nalukavaju biele kućice, dočim se tamo s lieva na čunjastom vrhu svio starci Veprinac ili Leprinac, a nad njim uzdigla Učka gora. Ugodno je postati na cesti iznad Preluka, te se na sladjavati na Volosko, na onej gradić, kojeg i Volovčani nazivaju predragim i liepim svojim dijamantom. Nakako u sredini uzdiže se crkva sa dva onizka zvonika te bi ju čovjek iz daleka prije za dvorac pogledao.

Među kućama prostiru se vinogradi i vrtovi, te čine mjesto još blaženjim, nu sladki trsovi nadvili su se i pred kućama, a k njima se pridružile i hladovite smokve puna presladka ploda. Cesta, koja vodi iz Rieke u Pazin ide sredinom gradića, to mu je jedno glavnog i najlepšem ulicom, gdje su se poredale s obid strana jedno- i dvospratnice. Ova je ulica dosta živahna, jer ne prestano polaze kocije, bilo da kreću u dražestvu Opatiju, bilo u Lovran ili još i dalje u žal morski, pak u nutarnjо istarskoj strani. Ovdje možeš uvek vidjeti Istrana, gdje su oprili mule ili magarice, da robe razloži ili da krenu dalje na Rieku, nu imade i takovili, koji dolaze na sud, porezni ili carinarski ured ili do pomorske zdravstvene agencije, budući je Volosko sjedište istoimenog političkog kotara. Ova glavna ulica razmeće Volosko, koje broji do 2000 duša na dva krila: jedno se spustilo prema moru, a drugo uzdiglo uz obronak kamenita vrha i užidalo u tvrdi i žestoki vapnenačjak. Po cijelom gradiću providjene su ulice kamenitimi stubama, kojima se u bujnoj zeleni silazi i uzlazi.

Volovčani su ponajveće pomorci, te se muče i kine na daleku i široku moru, više godina izostaju i dragim se ženkama pristojenji novac pošljaju. Među pomorci ima i brodovlastnikali ili principala, kojim brodovi raznimi morskim putevima plove. Mnogi su žene kružarice, a Volosko bijaše od vajkada glasovita primorska pećnica. I Talijan nije mogao nahvaliti »pane di Volosca«. Osim lijeba mjesec i većike, okrugle kolače, nalik budulskim priesnacem.

Kad smo u Volosko unišli, spremao sa svjet na posao. Skrenusmo u jednu krčmicu i naručimo doručak, a dok ga liepa i plavokosa domaćina pripravila, podjosmo male do crkve, da ju razgledamo. Nijo nisu iznenadili. Ima istina bog pet žrtvenika, nu nijedan se neodlikuje, a od slikah ponajlepša je ona Ivana Krstitelja. Iza glavnoga žrtvenika naslikan je zeleni zastor, a nad njim slika sv. Ane i Josipa, a desna joj sv. velika praznina za kojom sledi u sva-

Petar, a na lievo sv. Pavao. Na svodu naslikana su četiri evangelijska, nu tko god ih je slikao, bijaša prosti radnik, jer jo s njimi crkvu samo nagradio.

Istina, da je po našem moru gospodovao talijanski jezik i žalbože još gospoduje, te nije čudo ako se po primorski gradovih talijančići, nu u Voloskom se i odiše talijančići, ono je najtvrdja kula talijanstine s ovu stranu ponosne. Uške gore, kao što je opet susjedni Kastav tvrdi bedem hrvatsata, o kom su se već toliki valovi razbili. Zato Kastvu slava, tri puta slava!

Cudno ma se već u božjem hramu dojmila pločica nad ubožkom skrinjicom: »Eleemosina a beneficio della chiesa«, nu još i više, kad sam u tom liopom gradiću na tolake talijansko napisne našao. Oni parasići, koji tuju piju sladku hrvatsku krvacu, ogričili su dušu i tim, što su u tom hrvatskom mjestu ustrojili talijansku školu, koja traje dječiju hrvatsku. To su oni ljudi, kojima miris uaranče iz Italije, nu prije nego bi ih ubrali, zasmrdilo bi im strašno izpod nosa, jer im u tom Voloskom i vatrenih i poštene Hrvata. Volovčani tvrdaju litica, na kojoj ugledaste svjetlo božje, ali nek je i tvrda volja vaša, a volja vaša pobjeda naša. Hrilo pred žrtvenikom Sveti višnjega, poklekone i odašljajte mu topole molbe vaše, dobar je Bog i uslišat će vas.

Boži živi i povrati,
Sto jo naše, nama skoro,
Ljudešku pravdu vruća sporo,
A duguje dugo već.
Staru bar nam krv naplati,
Dok nebude nova teči
Boži živi i povrati
Nama, što je naše veči

Iz crkve gdje smo i mi odasiali molbu pred prestolje Svetogogućega, da nam narod od kuge sačuva, krenusmo do bolvedera, odkud ti puca razgled na celi kvarnerski zajev, nu kako se naočalo bilo, i magile se dizalo, tako nam svaki čas vidik zastiralo. Za jedan sat se povratismo u gostioniku, a miris pržolica dobro nam već do nosa. Bijaju pripravljene na »tenfanje« sa krušnjakom, pravi decorum cibus; takova šta nismo već dugo okusili bili. Nu tko bijaše krov, da smo još pol litra vina naručili, da li pržolice, da li mlada gospodarica, koja suami liepo hrvatski sborila, to vam nebi znao reći.

Kad smo ostavili gostioniku, krenusmo još malo ulicom, a tad se zaputimo puni nado i osobito zviedljivi dalje. Zašto zviedljivi? Ah! da ti vidimo najdivotniji kraj hrvatskoga primorja, dražestvu Opatiju.

POUKA.

Kako ćemo upoznati dobra konja?

O. Všimany, posjednik u Vlaškoj piše o tom u »Česko-slovenskom rolniku« ovo:

Kupujući konja gleda kupac prije svega na ljepotu, snagu tela i na zdravlje; a po tom mu je prva starost, da sazna dobu konja. Doba odlučjuje ponajviše cenu konja. Nauviše vriedi konj u 7—8-oj godini, a dvanaestom godinom pada mu cienia.

Kako je dobro i važno, ako zna kupac sám opredeliti marvinetu dobu, jer ga prodavaoc svakako gleda uputiti, da jo konj koju godinu mladiji nego li jest? Doba konja ne poznau se nikako, van po zubih. Konj ima 36 zubih, među njimi 12 sječnjakih i 24 kutnjakih, koja bismogli nazvati i mrvaci, kao što jih Česi zovu »trenovni«, jer mrve ili taru hrancu. Prvi su nazuvani spreda po 6 njih u svakoj čeljusti, iza njih ima

koj čelasti na obiju stranu po 6 kutnjakih. Uposred od prilike praznine ima obično samo ždrivac po jedan šljasti Zub. Siečnjaci su ono glavno obilježje, na koje valja paziti izražavajući dobu konja; po kutnjacima daje se nešto odlučiti jedino dok probijaju i kada se mjenaju, s toga o njih ni ne kannim govoriti, pa ču se na svršetku obazreti samo jošte na one šljaste zube.

Prvih 16 danah poslje poroda izrastu ždrivetice uva priednja sječnjaka. Srednji sječnjaci pojavljuju se u 4. nedjelji, šljasti u 6. do 9.-oga mjeseca. Svi su ti tako zvani mličnjaci, koji će se kasnije izmjeniti pravimi zubi konjskim. Prvi sječnjaci kao i posljednji imaju to svojstvo, da jim je uposred treće površine više crnih produbljinah, koje točajem vremena, čim so više gladju, sve to više izčezavaju, i ove su crne produbljine najvažnije, kad se prosudjuje doba živinčetu.

Ove crne zarezine gube se: na prvih sječnjacima po 1½ godini, na srednjih skoro za tim, a nu posljednjih u drugoj godini.

Na to nastaje izmjenjena zubih.

Prvi sječnjaci mjenjuju se, kad jo konju 2½ god., srednji, kada mu je 3½ godina, a posljednji kada mu je polpetna godina.

Novi zubi, što jib jo konj dobio lahko se razaznavaju od mličnjaka, jer su ostri, dočim su mličnjaci bili izgordani, tupi. Svakom zubu pošto je izbio iz šljasti, troba pol godine, dok podpuno naraste i dok se uzcavna uz bliži Zub da može služiti. Zub se tada svedulj odozgo troši (glodje), a odozdo se udžiće t. j. raste. Godimice izgrodje se zub za 2 mm., a za toliko i ucraste. Budući da se crne zarezine takodjer glodaju moramo je mjeriti izražavajući dobu konja. Dubljina tih zarezina iznosi na mladih zubih u dolnjoj šljasti 6 mm., a u dolnjoj 12 mm.

Iz toga možemo suditi, da zarezino izčezavaju na zubih doljnje čeljusti nakon 3 godine, a na zubih gornje čeljusti tek nakon 6 godinah, od kada su zubi počeli rabiti to so glodati; a to je počelo kod prvih sječnjaka u 3-oj, kod srednjih u 4-oj, a kod posljednjih u 5-oj godini. Od tada sledi, da s priodnjih sječnjaka nestaje crna zarezina u dolnjoj šljasti u 6-oj, sa srednjih u 7-oj a u dosljednjih u 8-oj godini života, a u gornjoj čeljusti sa sprednjih sječnjaka u 9-oj, sa srednjih u 10-oj a sa skrajnjih u 11-oj godini. Težajem ove dobe može se konju doba prilično izvestno opredeliti, kasnije se one ustanoviti neda; zarezine je nestalo, a ostalo je samo bielo njihovo mjesto. Hoćemo li i sada opredeliti dobu marvinčetu, to nam se valja ogledati za drugim obilježjem. Pogledajmo u tu svrhu položaj treće površine na zubih.

Do 12-te godine imade nutaraju povešna zubi jajasti oblik. Izmerimo li u toj dobi širinu i dublinu te površine, uvidjeti ćemo, da se odnosi njihova širina prema dublini kao 6 : 3.

Jajasti oblik prelazi polagano 12-om godinom u okruglu te se odnosi širina prema dublini kao 5 : 4. Zubi postaju sve to okruglijimi, dok jim napokon ne bude širina s dublinom jednaka. To biva kod prvih sječnjaka u 15-oj, kod srednjih u 16-oj a u zadnjih u 17-oj god.

Dubljina raste jednakom sa širinom. Pred 18-om godinom budi zubi gotovo trokuti; širina se odnosi prema dublini kao 4 : 5. Taj oblik ostaje do 24. godine, od to dobe približuju se zubi opet jajastu obliku, nu širina se odnosi prema dublini kao 3 : 6. Oblik jib taj ostaje, dok konj žive. Šljasti zubi u ždrivcu

pojavljuju se u dolnjoj čeljadi u 3½ godini života, a u gornjoj u 4½ godini — u 12 godini nestaje jib maleni, brazdovitih zarezina te postaju tupimi.

Poprieko živu konju 20—25 godina, nu ima i 30 godinah starih. Trgovci, da prevaro kupca, neka bi jib konja držao mladjim, običavaju utisnuti konjem u sječnjake črne zarezine usjanim željezom.

Ovim sam opisao glavna obilježja, iz kojih se da zaključiti, koja je doba konju.

G. L.

Hrvatska čitaonica u Kastvu

predireuje za 19. o. mj. zabavu u korist »Bratovčine hrv. ljudi u Istri«. Program je ovaj:

1. Podpouri »Živila Hrvatska« od Lžičara, igraju gg. pitome koparskoga učiteljišta.

2. »Kumovanje« J. Jurkovića predstavlja domaće dilektantsko kazališno društvo.

3. Pievanje.

4. Saljiva tombola.

5. Ples.

Uzla za gospodu jedan forint. Početak točno u 7 satih.

Inti dan je sjednica bratovčine i vrlo važan dogovor, da so ustanovi u Kastvu jedan za celi kotar koristan novčani zavod.

Pozivaju se rodoljubi kotara i druguda iz Istre, da so slete onaj dan u Kastvu u što većem broju.

Različite vesti.

Car Franjo Josip I. primio je ovih dan kinezkoga poslanika Le-songpa i vojničkoga pohoenika Cexkitlonga. Poslanik je donio od kinezkoga cara list na car i kralja F ranju Josipu. Lisi počimljje sa pitanjem: kako ide vašemu veličanstvu? Za tim car Koang-sa javlja, da jo po smrti svoga bratice Tong-cia pozvan od neba, da vlasta kinezkim carstvom, te da se jo tom glasu najvećim počitaju ondažvo.

Novi kanonici krčkoga kapitola. V. g. Dr. Ivan Bolmarčić dekan u Osoru na otoku Cresu i Dr. Anton Orlić spiritual direktor u zadarskom sjemeništu imenovani su kanonici kaptola Krku.

Primorska banka. Dne 21. pr. m.astalo se je u Trstu više odličnih rodoljubalj u trgovac Primorja i Trsta te razpravljaju »koristi i shodnost izvijetovarenja jednogu našoga vjesničkoga zavoda«. U principu se jo zaključilo, da se ima ustrojiti prvi zavod, za koji će se odsada što obširnije pripremiti.

Učiteljske službe i učevni jezik. C. kr. kotarske školske vjeće puljsko raspisuje službu III. reda u Kärnici i Marčani. Učevni jezik talijanski, zahvaljujući poznanju i hrvatskoga jezika. Kärnici i Marčana su se sada posve hrvatska. To je njekomu žao, rado bi da budu talijanska. Na korist države? Pitaj njega. — C. kr. kotarska školska vjeće pazinsko raspisuje službu II. razreda u Gračiću sa učevnim jezikom Tong-cia. Nit se neznačljivo poznanju hrvatskoga jezika. A ipak tu školu, sa dvojnom iznimkom, samo i samo djeca hrvatskih roditeljih počinje! Živilo službeno talijanjenje Istre! U istom kotaru pazinskom veli se, ima drugih mjestih III. reda, nu neveli se, nit gdje nit sa kojim učevnim jezikom. Mogu to biti sama hrvatska škola, sa dvojom trojem iznimkom, samo i samo djeca hrvatskih roditeljih počinje! Živilo službeno talijanjenje Istre! U istom kotaru pazinskom veli se, ima drugih mjestih III. reda, nu neveli se, nit gdje nit sa kojim učevnim jezikom. Mogu to biti sama hrvatska škola, jer drugižnjih u kotaru nejma. Suti se o njih, šuti se o učevnom jeziku ne bez razloga. Namještaj će se, ako se već nije, koga se bude htjelo, neglede da li znade jezik naroda ili ne. Ponašanje predsjednika c. kr. kotarskoga školskoga vjeće tako je za talijanskog a protiv hrvatskog, da je već i samim Talijanom sablažljivo — C. kr. kotarsko školsko vjeće körnje raspisuje službe III. reda u Unijah i Osori sa učevnim jezikom talijanskim zahtjevajući poznanje hrvatskoga jezika. Vidulich i Nicolich nisu dovoljno talijančili otokab; i drugi nastavljaju njihov posao. Osim toga raspisana je služba učitelja III. reda sa učevnim jezikom hrvatskim u Sv. Vludu Miholjece. — Kako se iz sveg: toga vidi u nas nešte ni malo na bolje. Mi smo odsudjeni i sad uzdržavati škole, koja nas odradjuju, koje nas ubiju.

Promjene kod političkih oblasti. Savjetnik namještajstva g. da Mosto je umirovljeni kotarski kapetan u Tolminu g. A. Schemeler imenovan savjetnikom načelnostištva ostaje na svojem mjestu. Kotarski kapetan u Sežani g. Boszic ide u istom svojstvu u Kopar, a u Sežani dolazi kapetan g. Höhnle dosada dedoljen načelnost. Novoimenovan kotarski kapetan grof Göss dosadanji upravitelj kapetanata u Kopru ide

u Puji a kotarski kapetan u Puji grof Giovannelli dodijeljen je namjestačtvu. Kotarski kapetan na Voloskom grof Manzano premešćen je u Pazin i uprava kapetanata voloskoga povjerenja je dosadanjušmu upravitelju - paziškom kapetanatu tajniku namjestačtvu g. Jetmaru. U tom pogledu pišu nam iz voloskoga kotara: Glas da je poglaviti gosp. Grof Alfred Manzano premješten iz Voloskoga u Pazin, neugodno se dojmio, pučanstva ovog kotara. — Grof Manzano nije još evniti godinu danah na Voloskom, pa, prem nepozna hrvatskoga jezika, on si je znao prihvatiti onu ljubav i štovanje. — Za vreme njegovog upravljanja ovim kotarom, neću se nigdje niti za najmanji nered, pače se u ovo kratko vreme, koješti od prijašnje go-spode pokvarenoga popravilo, da se da toga nije više učinilo, mi znamo, da ti nije njegova krivnja. — Kastavei, ti toliko razvrsani nezadobojnici buntovnici, i što ja znam kako ih se sve nije nazivalo, štovali su i štuju gospodina Manzana kano još malo koga kapetana; a to sve zato što je i on nastojao da, u kojko je se dalo, narodu na ruku ide, i nije gledao da samo zapriječe stavlja napredku ovoga pučanstva, košte je to žalbožje nekod obitaj bio. — On je Iskre, otvorio, odrleši, sa svakim jednako prijuzan, pa kano takav, nije mogao, da se nepriljubi dobrom pulku našem. — Mi se nadamo da će plemeniti grof sa sobom ponesti ono tako dobro mnenje o nama, košte je to o njemu sačuvati, zato i čestitamo braći našoj u Pazinu na takvo vrijem poglavaru. Takvih činovnika bi nam više trebalo, pi bi se vidlo što su Hrvati i Istri! — Sad se može također znati, što treba Voloskomu kotaru da bude uvjet u miru i rodu, i otkud je većinom poticeno zlo i nered u Kastvu i drugdje. Na mjesto grofa Manzana dolazi nam poznati vitez Jetmar, koji je na Hrvati kotura pazinsko rado odstupljaju!

Profesori Dr. Vojnović i Dr. Vrbanje. Ban trojedne kraljevine grof Pojačević suspendira je u oči izboru za hrvatski sabor ova dva svetočilišna profesora radi njihovoga nekorektnoga ponašanja. To ponašanje, sastoji u tome, što su ta dva profesora također zastupnici naroda te nepridaju vladinoj stranci. Otkrili su u poslednjoj sjednici njekoje istine, koje su bile nepovoljne Mađarom pak su odmah preko banu naručili njihovu suspendenciju. Skoro nuda se vjerovati, da se što takva u ustavnoj državi može dogoditi! Tim povodom upravo je tajni savjetnik i profesor ha svetočilištu u Heidelbergu, I. Bluntschli, jedan od prvih učenjakah na polju državoslovne nauke, na suspendiranoga profesora Dr. Vrbaniju obezsežno pismo. Celinim sadržajem pismi stoji glasovit učenjak na stanovištu hrvatskih profesora. Hrvatske novine nedonašaju sadržaj toga pisma, jer se boje zapipline, koja je tamo na dnevnom redu. Bez štovanja slobode svetočilišnih profesora, tako zaključuju Bluntschli, neinogu svetočilištu uspevati. — Profesor Dr. Vrbanje dobio je također početkom ovoga mjeseca pismo dr. L. Stein-a profesora na početku svetočilištu, gdje obsežnim načinom i to u osobito povoljnom smjeru razlaže svoje mišljenje o susponziji hrvatskih profesora ne samo sa stanovišta uređskoga prava nego i sa gledišta sveobčega javnoga prava. — Jeli treba još kreptih dokazata za pravo?

Pravi ljudožderi. Iz Hamburga javljaju 22. t. m.: »Kapetan hamburžkog parobroda «Thebana», G. Scheweis, koji je došao prekjuter sa zapadne obale južne Amerike, prihvatio je izveštje o jedućnostima Ognjozemacu - 4 muzičara, 4 žene i 3 deca - koje je putujuci Magelanovim proljevom, uzeo sobom u Europu. Ovi ljudi su pravi ljudožderi i same jednu lovcu morskih pasaš pošto je za rukom, da ovo druživo, koje se i onako bojalo, da će ga radi nestase hrvatske novine pojesti drugo jače britansko plem, sklene na put u Europu. Kapetan pise, da je s ovimi ljudima bio sasvim zadovoljan, ali da je do skora morao odustati od potiska, da im dava kuhananu hrancu, jerbo im ove želudac nije dobro probavljao. Tek onda, kad su dohli svirog mesa, bijanu opet završi. Osobitom slasti jeli su lojene svieće, te su žene i njimi branile svoju napravšć. Druživo bilo je u ostalom dosta dobre glave i izgovaralo je vrlo dobro njemačke i španjolske riječi. Kapetan Scheweis primješao je to, da orijačko pleme Ognjene zemlje, koje se s mnogo stranah poriče, u istuu živi na jednom od ovih otoka. Za razliku od naseljenih Ognjozemaca oni se dovinu visine najvećih Patagonaca, stanuju u zemljitim špiljama, hrano se lisiliši mesom i parciši sa kratkim repom. Ali oni su jako plahi i nikada se neusudjuju na vodu. Parobrod «Theben» izkrao je ljudoždere u Havru, otkuda će po najprije poći u Pariz, gdje će biti izloženi. Zatim krenuti će u Hamburg, a dovdud na put u europejske velike gradove.«

Brodolomje. Iz Capetowna brojavljaju 31. kolovoza: »Teuton«, parobrod družtva Union Steamship Company, koji je u pone-djeljak prispolio iz Englezke i odplovio dalje u Algarabay, razbij se jo kod rta (punta) Queen. Od 200 osoba (putnikih i momčadi) spašeno ih je čamci 27.

Broj stanovnika u carstvu austro-ugarskom. Cjelo naše carstvo razdiđeno je u dva velika dijela. Jedan zova se Cislajtanjom, drugi Transiljanjom. Prva ima preko 22 milijuna stanovnika, druga 15, ukupno dakle 37. — Po krunovinah razdiđeno su ovako:

Ceska	5,953,470	stanovnika
Dolna Austrija	2,921,021	»
Moravska	2,259,619	»
Slavjanska	1,802,967	»
Tirolska	765,426	»
Gornja Austrija	560,879	»
Bukovina	1,45,509	»
Slavjanska	165,773	»
Slovenija	565,566	»
Predirek	407,364	»
Krajina (kranjska)	388,176	»
Koruška	240,670	»
Gorica	114,241	»
Trst s okolicom	241,437	»
Istra	195,854	»
Dalmacija	474,489	»
Hrvatsko-slav. krajina	684,717	»
Gradiščanska hrv. i Slav.	1,191,845	»
Ugarska sa Sedmogradskom preko	13,000,000	»

Pokolj za 70 novčića. Predpršloga mjeseca na dan sv. Vincenta u istoimenom mjestuštu počinilo se četvero njih do smrti radi 70 novčića. Grozno li je to! Ponjekle prosvjednici i oplemenjeni ljudi nisu kadri takođe što izvesti. To je čin divlji, za koji nije kriv toliko sam narod već neurliga za njegovog odgojenja i naobrazbu. Jeli su tu namješćeni svećenici i učitelji koji poznavaju jezik naroda? Dostojno i pravedno bi bilo, da taj svećenik i učitelj narodni jezik znaju, da ga ljube i rabe, da onaj narod podučava i u svakoj sgori savjetuju.

Triester Tagblatt. Pod ovim naslovom izhaja u Trstu svaki dan na njemučkom jeziku politička novlina, koja se što se tiče uređivanja i telegrafima može natjecati sa drugim velikim dnevnicima. Smjer toga lista nije, kao što kod drugih slinskih novina, izključivo »njemačko«, nego drži na Tuafeova programu »zadovoljstvo po mogućnosti sve narodnosti«. Taj list prima i dopis od naših stranah, ačko želi tiskati. Tako dakle može držati osim hrvatskih novina i koji njemački list se obrati na Administraciju Triester Tagblatt. Vin. S. Catterina N. 1. Stoji mjesечно for. 1.30.

Ciganisti kralj. Jedna nowyorska vjesničnjavju: Nj. Veličanstvo Henrik Lee, kralj svih Ciganaca Velike Britanije i sjedišnjih država, oženio se je u New-Jersou sa ciganskom kneginjom Helenom, kćerju poljoprivrednika Uriah Wartona. Vjenčanje obavio je dr. Bishop po anglikanskom obredu.

Vinska trgovina za magjarsku i hrvatsku vina bit će ove godine po svoj prijeli veoma živaha. Odu svud dolaze povoljni, dačice i Izvrsne vesti o vinogradima pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njegozinih vožnjih proizvoda te povećav tvornicu pružaju svojim konsumentom cijenu i pogodbu uz koju se nije bojati konkurenčije. — Nudja svoje proizvode (svježe, duplire, svježe bojanske) nagradjena II. darom na izložbi u